AYDEDE

No. 91 — 35
Cumartesi 4 Eylûl 1948
Fiatı 15 Kuruş

Cumartesi ve Çarşamba günleri çıkar tam mânasile bitaraf siyasi hoşsohbet gazete
İdarehane: Ankara Caddesi 98/2, TAN Basımevi
Başmuharriri: REFİK HALİD KARAY

Tesis Tarihi: 1922
Telgraf: Aydede — İstanbul
Telefon: 25100 — Posta Kutusu: 816

SUDA NAKIŞLAR

Lâf Ebesiyiz, Hepimiz !

Demokrasinin icablarından olan kelâm hürriyeti şu son haftalar içinde bilhassa açık hava hitabeti olarak çoşkuncasına aldı, yürüdü. Gazeteler bunların aksi sadalariyle dolu. Herkes konuşuyor ve nutuk, beyanat, cevab şeklinde içindekini döküyor. Bakanlar söylüyor, C.H.P.liler söylüyor; D.P. azası söylüyor; bir «harran gürra»dır gidiyor.

Doğrusunu isterseniz hepsi de pek iyi ve hoş söylemiyor. Bozuk notalı taraflar mevcud olduğu gibi tuhafları ve korkunçları da çok. Meselâ ekseriyet partisi erkânından bir zat «Türkiyede tek partili diye bir rejim ne kurulmuştur, ne de kurulacaktır. Bu, kasden tahayyül ve tasavvur edilmiş bir iftiradır» demişti.

Geliniz de gülümsemeyiniz !

Muhalefet partisinden bir zat da dedi ki: «Seçimde hile yapacaklar, sandık başlarına vasiyetnameleriyle gelsinler !»

Ve «umumi seçimlerde milletin hak ve hukukuna el uzatan kim olursa olsun, oy sandığını başına gaçirmek hepimizin vazifesidir !»

Geliniz de ürpermeyiniz !

Diğer taraftan Ticaret Bakanı da «F. kaça cıkarsa çıksın ihracatı durdurtmıyacağız» diye başlayarak bu meselede de – âdeti vechile – İstanbul gazetelerine çatmak vesilesini bulmuştur.

Geliniz de «lâhavle» çekmeyiniz !

Görüyorsunuz ki hükûmet de, ekseriyet ve muhalefet partileri de lüzumsuz, ölçüsüz, gülünç veya öfkelendirici şeyler söylemekte birbirlerinden aşağı kalmıyor. Ağız torba değildir ki büzesin... Hele kelâm hürriyeti elde olduktan sonra !

Bakalım yarının mitinglerinde Millet Partisi ekâbiri de neler dinletecekler? Hepimize parmak ısırtıracaklarına şiphe etmiyoruz.

Söz söyleme hürriyetinin kayıd ve şart altına alınmasından Allah memleketi korusun! Mutlak bir kelâm hürriyetine tarafdarız, elbette. Lâkin hükûmet de, partiler de – kendi menfaatleri icabından olarak – mensublarına ağzına geleni söylemekte imsâk ve perhiz tavsiye etseler, konuşurken biraz dizginleri çekme ve akılları başa toplama lüzumunu duyursalar hem bizim, hem onların başları rahat eder.

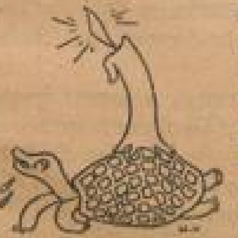

Nutuklar ve beyanat uğultu halini aldı.

Asıl mühim nokta da şu: Çok söylüyoruz ve hemen hiçbir şey yapmıyoruz.

Konuşmaktan iş görmeğe vakit kalmıyor ki...

Lâf ebesiyiz, hepimiz! *AYDEDE*

— Pervaneye bak !. Kızıl rengin cazibesine kapılmış.. Ateşle oynadığının farkında bile değil !

Bu Balık Başka Balık !

Piyasada Norveç menşeli konserve balıklar gördüğümüzü ve bu suretle döviz yahut takas israfına meydan verilmesine şaştığımızı yazmıştık.

Fakat şimdi daha büyük bir hayretle öğreniyoruz ki Norveç 1932 senesindenberi memleketimize balık ihraç etmemiştir.

1948 yılında bulunduğumuza göre balıkların 16 senelik olmaları lâzım. 16 sene nerede, niçin durmuşlar? Tüccar elinde durabilirler mi zaten?

Sakın onlar 1939 Erzinca felâketi üzerine yardım maksadiyle bize hediye edilen gıda maddelerinden olmasın? Zira hatırladığımıza göre Norveç hükûmeti de – diğer devletler gibi – felâketzedelerimize muavenet maksadiyle öteberi, bu meyanda konserve balık da göndermişti.

Bakalım tahkikatımız ne netice verecek? Belki de büyük bir ihtimalle döviz israfından da acayib ve münasebetsiz bir muamele meydana çıkacak !.

Vasiyetname Değil, Akıl Lâzım !

Demokrat Parti mensublarından bir hatib, bir toplantı esnasında şöyle demiş:

"— Seçimde hile yapacaklar, sandık başlarına vasiyetnameleriyle gelsinler !"

Kanunları hâkim kılmak idealini besleyen bir Parti mensubu böyle konuşmamalı idi. Belki de konuşmamıştır; söz gazetelere yanlış aksetmiştir. Bizce demeli idi ki:

"— Seçimde hile yapacaklar, sandık başlarına akıllarını başlarına toplayarak gelsinler !"

Hattâ, hitabet kürsüsüne çıkanlar da öyle yapmalıdırlar.

Can Çekişeceğine Can Besliyecekti !

"— Tek parti zihniyetinin son can çekişmelerinin nihayete ermek üzere olduğunu görmekteyiz. Demokrat Partinin çelik eli, tek parti zihniyetinin gırtlağını sıkmaktadır!."

Diyor Adnan Menderes... Başka bir D.P.li de seçime hile katacakların sandık başlarına vasiyetnamelerini koyunlarına koyarak gelmelerini" söylemişti. İki hatibin de dehşetli konuştukları muhakkak. Şu var ki Menderes'in sözleri temsili mahiyette ve edebidir. Hitabet güzelliği de var bunda...

Demokrasiye doğru gidiş Menderes'in şahsiyle bize yüksek değerde bir hatib kazandırdı. Şayed eski tas, eski hamam kalsaydık her kanunu ittifakla ve alkışlarla kabul eden eski Meclisin arasında bir Menderes de var mıydı, yok muydu, haberimiz olmıyacaktı.

Ve tek parti zihniyeti can çekişeceğine can besleyecekti !

Satılmasını Beklemek Lâzım

Belediyemiz Fen İşleri Şubesini Beyoğlunda bir binaya yerleştirmişti. Niçin Beyoğlu? Ayrıca neden senede 17 bin lira kira bedeli?

O bina satılığa çıktığı için Fen İşleri tekrar İstanbul tarafına ve galiba Belediyeye aid binalardan birine sığdırıldı. Demek ki olabiliyormuş !

İmâr Müdürlüğü neden hâlâ Beyoğlunda? Bari sahibi onu da satsa da, o da bu tarafa gelse.

Azgın boğa önünde

Kadın — Durup dururken ne koşuyorsun ayol... Sana doktor kalbini kolla demedi miydi?

"Fransız karikatürü"

AKLIMDA KALANLAR

İncili Cânan

Arkadaşım refikasına :

"— Biz plâja gidiyoruz. Sizi orada bekleriz. Sonra hep beraber davet edildiğimiz yere gideriz.." dedi.

Koşa koşa Nisteki büyük plâja gittik. Hemen suya daldık. Radolara bindik, indik. Yüzdük, eğlendik. Yâni eğlenceye daldık. Aklıma birdenbire randevumuz geldi. Arkadaşa söyledim. Sudan çıktık. Ben kamarama girdim, giyindim, çıktım. Ne bakayım? Refikim hâlâ çıplak ve bir çıplak cânan bulmuş, konuşup duruyor.

— Aman kardeşim karın gelecek, uzatma !

Dedimse de kim kime?? Elbette dinlemedi. Bir de bakayım, maa cânan denize dalmasınlar mı? Doğrusu telâşa düştüm ve hemen telefona koştum. Madamın evden çıkıp çıkmadığını sordum.

— Çıkmadı, biraz geç kaldı. "Beni sorarlarsa bir çeyrek sonra gelecek dersiniz.." dedi, dediler.

Ne nimet. Yine koşa koşa deniz kenarına gittim. Radoda oturan arkadaşıma işaretler ettim. Atladı, yüzdü, geldi. Haremini geldi zannetmiş. Anlattım ve çok güçlükle kamarasına soktum. Giyindi, çıktı. Çıktı amma cânan hâlâ çıplak ve ortada şununla, bununla hasbihalde idi. Ne âlâ ! Artık yukarıya çıkıyoruz sandım, sevindim ve ben yürüdüm.

Arkadaş bir türlü gelmez ve kızı tekrar yakalamış göğsündeki incileri sayıyor...

Bir de ne göreyim? Madam rıhtımın üzerine gelmiş, güzel güzel Mösyöyü seyrediyor. Açıkçası Prenses X gelmiş, Prens Konsoru süzüyor.

Güya haltı eden benmişim gibi hâlâ utanırım. Ne tuhaf??

Semih Mümtaz S.

Dayan Yüreğim, Dayan !

O kadar günü gününe yaşamağa alışmışız ki, yumurta kapının ağzına gelmeden istikbale aid hiçbir şeyi düşünemiyor, evvelden akıl edemiyoruz.

Evinin odununu bile kiraz mevsiminde alan cedlerimizin uzağı görürlüğünü, tedbirli ömür sürmelerini düşündükçe :

— Bize ne oldu böyle?

Demek zorunda kalıyoruz.

Alâkalıların aklına esmiş olacak ki ; bir gün :

— Şu Silâhtarağa Elektrik Fabrikasında bir tetkik yapalım...

Demişler, bir de ne görsünler? Meded Allah ! Fabrika, İstanbulun bugünkü ihtiyacını güç belâ karşılamakla kalmıyor, ufak bir ârıza olursa İstanbul zifiri karanlıklara gömülecek !.

Paçaları sıvamışlar, altı milyon liralık kazan ve turbin sipariş etmişler...

Allah razı olsun ! Olsun amma, iş dua ile bitmiyor ki... Yeni tesisler, ancak 1949 yılı sonlarına doğru memleketimize gelebilecek...

Bu arada fabrikada bir ârıza olmasın diye, ilgililerinin yürekçikleri gazal yaprağı gibi tir tir titreyormuş.

Nasıl titremesin? 1948, 1949 yıllarında İstanbul şehr-i şehirine örfî lare hayatı yaşatmak kolay mı?

Güzellik müsabasında

Juri azasından biri — Öyle sanıyorum ki birbirinden tefrik için bazı zorluklarla karşılaşacağız.

"Le Hérison" dan

TECRÜBELİ

İhtiyar bir zat mum ışığında kitap okuyormuş. Aklı bir bahse takılmış. Kitapta : "Sakalı bir tutamdan fazla olanlar aptaldır." diye yazılı. Kendi sakalını avuçlamış. Muayyen ölçüyü hayli aşıyor. Aptallıktan kurtulmak sevdasına düşmüş, sakalının fazla kısmını mum alevine uzatmış. Bir cızırtı... Tabii bütün sakal, bir anda kavrulmuş, yüzü cascavlak kalmış.

Hemen kitabın kenarına şu cümleyi yazmış : "Mücerebdir!"

Bugünden, dünden

Kavuklu Hamdi ve Orta Oyunu

Taksimdeki işkembeci dükkânının camında Kızılay Beyoğlu şubesinin kocaman bir afişi günlerce durdu, gözünüze ilişmiştir herhalde. Büyük bir sünnet düğünü dolayısiyle Bebek Belediye gazinosunda verilecek müsamereden, muazzam saz heyeti, monoloğ, varyete, çeşitli numaralar, sürprizler, elektrikli kukla ve tarihî Ortaoyunundan bahsediyordu.

Bundan 40, 45 yıl evvelki, Kavuklu Hamdi'nin Ortaoyunlarını gel de hatırlama...

Pek hoştu, çok da rağbet görürdü. Okuyucularıma derli toplu anlatayım :

Fasıl başlarken zurna ile çiftenâra Peşekâr havasını tutturur. Küçük İsmail, başında ince sarıklı Özbek külâhı, arkasında kenarlarına iki parmak eninde alaz taraz bir kürk dikilmiş, soluk mavi çuhadan biniş ; elinde şak şak, âheste beste ortaya gelip yerden temennahı çakar. Meselâ, "bugünkü oyunumuz Çifte Hamamlardır" dedikten sonra zurna tekrar öter, Kavuklu sökün ederdi.

Hamdi o zamanlar 50, 55 lik. Saçları, bıyıkları kır ; sevimli yüzlü, babacan halli. Kıyafeti hep aynı : Kafasında beyaz tülbend sarılı dilimli kavuk ; sırtında kırmızı cübbe, altında şalvar, ayaklarında çedik pabuç ; peşinde de iki kambur ve bir cüce : Kanbur Mikail, Kanbur Sadi, Cüce Vasilâki...

Peşekârın vaziyet alıp selâmlarına çekine çekine bakışlar ; temennahları devam ederken, etekleri tutuşuk, (kış kış !) diye çırpınışlar. Etrafta kovan var da arıları koğuyor sanmada.

Tanışıp ahbab çıkarlar. Hamdi (Başıma gelenden haberin var mı cancağızım?) diyerek lâfı açar. Kâğıthaneye gittiği kayığın alabora oluşu ; veya Yakacıkta bindiği atın gemi azıya alıp kaçışı, yahut davet edildiği düğün evinin göçüşü... kabilinden bir menkıbe nakledip (yatakta gözümü açınca hâlâ yüreğim gümbür gümbür atıyordu) diye hepsini rüyaya bağlardı.

Kendi tulûatı, buluşu olan bu rüyaları elliyi aşkınmış.

Hamdi doğma büyüme Eyüblüdür. Zenaate nasıl siftah ettiğini ağzından duyan üstad Ahmed Rasim yazmıştı : Mahallede akranlariyle bir araya toplanırlar ; kimi kadınnesinin eski feracesini alır, kimi kasaba yalvarıp yırtık peştemalını ister, kimi civar oyuncakçılardan bir havan koparır, bu da dedesinin kavuğunu aşırır; kıyafetleri düzerler, o vakit Meydanoyunu denilen oyuna girişirlermiş. Konu komşudan üşüşen üşüşene...

Günün birinde arkadaşlarından birinin aklına esip :

— Gelin, şu tahtaperdeli arsada oynayın. Ben kapıda durayım, şundan bundan on para, yirmi para alırsak pay ederiz ! demiş.

Tahtaperdeden içeri dalmışlar. Giriş o giriş...

* * *

Hamdinin gelini, yâni oğlu Belediye Kavası Enverin karısı Berrak Hanım, dayızademin kızının südninesiydi ; anlatırdı :

Kaynatası gençliğinde yaman hovarda ve zanparalardanmış. Kâğıthanede, Çırpıcı ve Velefendi çayırlarında vur patlasın, çal oynasın. O sıralar Haliç'te bir kaza atlatmış ; kayığı devrilip güçlükle kurtulmuş ; ondan sonra denizden ödü kopmuş. Uzun seneler geçmesine rağmen, Mama'nın mevsimi başlayınca rahatı duzuru kaçar, adaklar adayarak, karşı yakaya Üsküdar vapuriyle kapağı atar, bütün yaz Eyübün semtine uğramaz, dönüşte de horoz kesermiş.

* * *

Ortaoyunlarının en civcivlisi (Nardiban kariyesi kurbünde, Mama nam mesiregâh) takilerdi. Müşteriler hep yüksek tabakaydı Saçlı sakallı, rütbeli mevkili zevat ; yaşlı, kibar hanfendiler.

Çrşanbaları orası tıklım tıklım. Ağaçlar altında çepeçevre sandalyeler, kafeslerin ardına kadar hanımlar.

İşbu lûbiyatın kaydı kuydu da yok değil : Seyirci hazerat meyanında faraza Devletlû filânca paşanın validesi veya kayınvalidesi hâzır ve nâzırsa zennelerin anası Büyük Asım zinhar fazla çaçaronluk etmiyecek ; Kavuklu ile karşılaştı mı kızlarının önüne düşüp (Kabaramazsın kel Fatma, annen güzel sen çirkin) leri makamlı makamlı veriştiremiyecek ; hele aptal oğlanı kovalayıp pataklayamıyacak.

Keza seyirciler arasında (meriyülhâtır bir Ak Arab varsa Bayrampaşalı bahçıvan, Karadenizli bulunuyorsa hallâç, Kayserili mevcudsa pastırmacı, aşırı şıklardan bir Paşa zade veya damad bey teşrif etmişse Razzaki zadenin numaraları üstünkörü geçilecek.

Zennelerden Kız Tevfik emsalsizdi. Esasen çok yakışıklı, gayet güzel kaşlı gözlü, yüzünde püskürme benler, kırım kırım kırıtırken, kırmançolarda ne fısıltılar :

— Bir vakitler Kaymaktabağının sermayesi Persend'in eşi !.

— Yarım ekmanın yarısı Fitnatın Afitabı, yarısı bu delikanlı !..

— Benli Hürmüzün Küçük İncisine ne de andırıyor ya Rabbim !

O seneler, Fransa sefareti maiyetine memur (Vautour) gemisinin süvarisi olarak İstanbulda bulunan meşhur edib Pierre Loti'yi, rivayete göre, ortaoyununa götürmüşler. Kız Tevfik'in erkek oluşuna bir türlü inanamamış.

— İmkânı yok, bu bir kadındır; bizim Mistingette âyarında bir afacan ! deyip durmuş...

Sermed Muhtar Alus

Minelbab İlelmihrab

Yazan : Refik Halid KARAY

Kahraman telgraf memurları — Garip bir kabine — Padişaha Sadrazamı çekiştiren Paşa — Hüdavendigâr valisi milis teşkilâtını kurmağı düşünen ilk insandı — Ali Beyin kahramanca mukavemeti — Reddi-ilhak cemiyetinin telgrafları çekilmesin—Mustafa Kemal Paşa

Asıl mefhumu itibarile ihraç ameliyesinden sonra serbest kalmaları icab etmez mi? Amiral Galtrop'tan diğer bir tebliğ yoktur ki, Yunan kumandanının ihtarına serfiru edelim. Bunu, yâni işin esasını evvelemirde müdafaa etmek ve eğer onlara meram anlatamazsan o zaman istediğiniz noktalara silâhlariyle kendilerini ihtiramatı askeriye altında nakle muvafakat göstermek daha muvafık olmaz mı? Bendeniz buna muttali olunca keyfiyeti efendimizden istizana müsaraat etmiştim. Telgrafnamenin vâsıl olmıyan kısmını izah buyurmanızı istirham ederim."

İzzet Bey bu bahiste cidden pek müdebbirane hareket ediyor ve pek doğru bir yol gösteriyordu. Mevkii herkesinkinden güç, belâlı idi; ona rağmen çok âkılâne calışıyor, hükûmetin siyasetine, pek uygun ve makul bir tarzda vardım ediyordu.

Ömrümde bir defa bile bana görüşmek müyesser olmıyan bu zata karşı Tevfik Paşa hükûmetleri zamanında beslediğim fena fikir zail olmuştu. Tanzimat devrine yaraşan ricalden biri idi. Bana yeni hareketleri pek ciddî, pek tecrübeli görünüyor, gayreti takdirimi celbediyordu.

●

DAMAD Paşa — zahir yesisinden — bu ciheti takdir etmedi, edemedi ; bazı nâbeca tarizlerde, tenkidlerde bulundu. Ben telefonla bu sözleri telgrafhaneye tebliğ ederken âdeta üzülüyordum. İzzet Bey evvelâ anlamamazlığa vurdu. Olveçhile teşebbüsata müsaraat eyliyeceğini söyledi ise de Sadrâzam buna da hiddetli bir cevab verince artık dayanamadı : "Mesele askerî bir şey olmasına ve bir de, galiba, hal ve mevkiin icab ettirdiği surette cansiparane sebk eden mesaimiz tamamiyle makrunu tasvib bulunmamakta olduğu mahsüs bulunmasına binaen..." mukaddemesiyle âdeta çekileceğini işrab ve "Ali Nadir Paşaya Harbiye Nezaretinden talimat itası" lâzım geldiğini de ilâve etti.

Biz bu muhabere ile meşgulken şafak çoktan atmıştı ; "Sabah ola, hayır ola !" temennisiyle mâbadini gündüze bıraktık. Sonra temin edilen neticeye nazaran askerimiz vapurlarla hududu Osmaniye dahiline çıkarılmış ve Vali de yerinde kalmıştı. Bu tarzdaki muhaberenin önü, ardı alınmıyordu ; aylarca, bir gece olsun, uyandırılmadan sabahı ettiğimi hatırlıyamıyorum.

●

NE DEMİŞ DE şu belâlı işin başına geçmiştim? Ve ne diyordum da hâlâ kalmakta ısrar ediyordum? Bu, ahretliğin dayak yediği kapıdan bir türlü çıkamaması, kocanın, ihanetini gördüğü karısını bir türlü bırakamaması, kadının hiç sevenediği kocasından ayrılamaması gibi bir haldir. Biraz iradesizlik, biraz itiyad, biraz mahcubiyet birleşerek insanı bağlıyor. Tâ bıçak kemiğe dayanıncaya kadar... Zaten politikacılar, iş başından çekilmenin zamanını bilselerdi hem kendileri şeref bulmuş, hem de dünyada her devlet kurtulmuş, her millet rahat etmiş olurdu !.

İzmir işgali, maalesef, yalnız şehre münhasır kalmamıştı ; Yunanlılar civarda ileri harekelerine devam ediyorlardı. Bu, benim için her saat ayrı bir derd oluyor, kanıma mütemadiyen zehir katıyordu. Zira fecayii en evvel ben öğreniyor, kasabaların birer birer nasıl istilâya uğradıklarına ben vâkıf oluyordum.

●

TELGRAF merkezlerine gönderdiğim bir tamimde "siz askersiniz, asker sayılırsınız, en son dakikaya kadar vazife ve makine başında duracak ve merkezi vakayiden haberdar edeceksiniz !" demiştim. Bu emre itaat etmiyen hiçbir telgraf memuru görmedim. Hepsi de, sair bütün devair memurları çekilmiş bulunmalarına rağmen, telgrafhanelerde ölümü göze alıp duruyorlar ve en müheyyiç tarzda vazifelerini ifa ediyorlardı.

Öyle memurlar gördüm ki düşman neferi telgrafhane kapısından girinceye kadar makine başından ayrılmıyorlardı. Meselâ : "Yunan askerleri tepeden göründü" diyor, biraz sonra "köprüyü geçmekte" ve "kasabaya girmekte" olduğunu haber veriyor, en sonunda da "telgrafhaneye yaklaştığını" hattâ "kapıyı açıp içeriye adımını attığını" bile söylüyor, söylemeğe kudret buluyordu. Yeisim içinde iftihar duyuyor ve bu adsız sansız kahramanlara, vazife yiğitlerine elimi uzatıp ellerini sıkamamaktan dolayı eziyet çekiyordum.

●

HÜKÛMET bütün bu fecialar karşısında bilmem kendisine nasıl bir tarzı hareket seçmişti. Hem hükûmet kimlerden mürekkebdi? Artık bu cihet de malûm değildi. Kabinede Nâzırların adedi – Meclisi Vükelâya memur nüzzar ile beraber – zannım yirmiyi geçmişti. Bu kalabalık, güya, memlekette mevcud bütün fırka, heyet, zihniyet ve devirleri temsil ediyordu... Ah, o esnada Nâzır olmadığıma şimdi hakikaten canım sıkılıyor : Meclisi Vükelânın iki içtimaında bulunmak, ömrümün sonuna kadar beni hâtırasiyle acı acı güldürecek bir sermaye teşkil edebilirdi. O muhtelif fikirler bir araya gelip bir kaba sokulunca derakab çorba olmuştu. Reşid Akif Paşa sık sık Saraya giderek Padişaha, Sarâzamla Nâzırlarını yermekten geri kalmıyor, mabeynde yeni kabineye müsaid saha hazırlıyordu. Fakat Ferid Paşa, mevkiinden emin, umuru devleti kendi aklınca idare etmekte devam ediyordu.

İşgalin ilk günlerinde idi, Reddi İlhak Cemiyeti imzasile İzmir vilâyeti dahilinde birçok telgrafnameler teatisine başlandı ; halkı protestoya sevkeden bu haklı nümayiş evvelâ hükûmeti korkuttu. Dahiliye Nezareti bunların keşidesini men' için bana emir verdi... Fakat bir gün sonra idi ; o emir geri alındı.

İlk emir, her tarafta fena bir tesir hâsıl etmişti, bunu, Başmüdürlerin ikinci emirden sonra memnuniyetkâr ifadelerinden anlamıştım. Binaenaleyh, Nezareti efkârı umumiyenin şu arzusuna derhal muttali etmekten geri kalmadım ; Ali Kemal Bey de memnun oldu ve "gayrimüsellâh olarak yapılacak miting ve her nevi protesto hareketlerine müsaade edilmesinde mahzur görmediğini, bana söyledikten başka, galiba, Vilâyata tebliğ etti. Nitekim İstanbulda da, malûm olduğu üzere, hükûmetin tensibiyle bazı nümayişler yapılmıştı.

●

HÜDAVENDİGÂR Valisi Gümülcüneli İsmail Bey mütemadiyen makine başına gelerek Dahiliye Nâzırıyle muhabere arasında bulunuyordu ; fakat Nâzır çok meşgul olduğundan şifre ile beyanı mütalea etmeğe mecbur oluyor, benimle de ara sıra telgrafla görüşüyordu. Onun fikrince derhal halkı silâh başına çağırmak ve Yunan üzerine – milis teşkilâtına müşabih müsellâh teşkilât ile – yürümek lâzımdı. Bu hareketin başına kendisi geçmek istiyordu... Gümülcüneli mukavemeti herkesten evvel düşünmüş, Kuvayi Milliye fikrini herkesten evvel tatbika can atmıştı. Amma bunu hesabsız, kitabsız, sırf bir iş olsun, şöhret temin etsin, bir hareketi ihtilâliyenin riyasetini nefsine ayırsın diye yapmak istiyordu, samimi değildi... Samimî olmamasının en büyük delili, – hükûmette reyine mümaşat görmeyince – tebdili fikirle hareketi milliye aleyhinde harekete başlamasıdır. Fakat, Sezarın hakkını Sezara vermelidir. Bu Rumelili politikacı, idaresine mevdu Vilâyetin bir kenarına düşman ayak basar basmaz, hemen silâha sarılmak lüzumuna kail olmuş ve millî bir teşkilât fikrini en evvel ileri sürmüştü. Şifrelerinde bu fikrin tarzı tatbikından tafsilâtla bahsetmiş olduğuna zahibim ; tarih noktai nazarından çok ehemmiyetli bir vesikadır... Babıâlide mahfuz olup hattâ arası hükûmetle açılınca tevkifi esnasında bu evrakın divanı harbe bile tevdi edildiğini hatırlıyorum. İsmail Gümülcüneliyi bir kahraman olarak görmek imkânına inanalardan değilsem de muhaliflerden Yunan tecavüz ve istilâsına karşı silâhla mukavemet fikrini en evvel ortaya o atmıştı ; en evvel de o hükûmete isyan ederek İzmir dağlarına atılsaydı, bidayette hayli iş görebilirdi. Lâkin cüret gösteremedi ; en imkânsız bir şeyi taleb ediyordu : İstanbulda duran hükûmeti harbe sevk... Bunu hükûmet değil, bir heyeti idtilâliye yapabilirdi. Nitekim öyle oldu. Maamafih şurasını söyliyeyim :

(Devamı var)

— Eğer evlenme bir kumar oyunu ise neden polis mâni olmuyor?

"Men Only" den

Yeni beyaz yirmi beşlikler bir liralıklara karışıyor

— Azarlama çocuğu, canım! Nasıl öğrensin? Biz bile içinden çıkamıyoruz.

KİRPİNİN DEDİKLERİ

ÇAKMAK CAKASI

Evet, bütün memleket çakmak peşinde... Fakat kelimenin majüskül harfle başlamadığına göre derhal anlamışsınızdır ki, bu çakmak, bir şahıs ve şahsiyet ifade etmiyor; soyadı değildir. Sadece bir âlettir, sigara yakmakta kullandığımız basit âlet... Tekel İdaresi çakmak ithaline neden müsaade etmiyor ve bize niçin çakmak darlığı çektiriyor? Kibrit yerli maldır, çakmağa döviz harcamak lâzım geldiği için mi?

Hayır. Zira kibritlerimizin iptidai maddelerini de hariçten getirtmekteyiz. Makinelerini de... Hattâ iyi kibrit yapabilmek, hariçten iyi tomruk getirtmeğe muhtaçtır. O ciheti bile düşünüyoruz. Fakat, pek pahalıya satılan taşlarından dolayı Tekele mükemmel bir gelir kaynağı olan çakmak'tan hükûmet, majüsküllü yazılan cinsindenmiş gibi bucak bucak kaçıyor, lâkırdısı edilince tüyleri diken diken oluyor.

Biz de ne yapıyoruz?

Avrupaya gidenlere ısmarlayoruz, yahut Amerikalı erlerden satın almağa çalışıyoruz. Yâni bir nevi kaçakçılığa başvuruyoruz.

Dünyanın hiçbir yerinde Türkiye kadar çakmaktan çekinen ve çakmak darlığı çeken bir memleket yoktur. Komşumuz Yunanistanda, Suriyede, Mısırda, yakın ve uzak her ülkede çakmaklar serbest satılır. En ucuzundan en lüks nev'ine kadar mağazalarda mevcuddur; gazeteler ise çeşid çeşid çakmak ilânlariyle doludur.

Daha tuhafı şudur: Bütün devlet ricali, umum müdürler, müdürler, hulâsa ellerinde imkân ve nüfuz olanlar çakmak kullanıyorlar. Harice giden heyetlerin en basit ahbab hediyesi çakmaktır...

Ne de lüks nevileri, kimi kunt, kimi çıt kırıldım yüz çeşidi, cicili bicilileri, marifetli ve hünerlileri var. Burnumuzun dibinde "çat!" diye yakıyorlar, sigaralarını rahat rahat tüttürüyorlar. Bize gelince Tekelin sevimsiz, zerafetsiz kutuları elimizde, başsız çöpleri çakar almaz zımparaya sürt Allahım sürt!

Üçte biri kırılmadan, çatlamadan, hemen sönmeden yanarsa nimet!

Cakmak âdeta ikbal ve talih alâmeti oldu. Talihi yâr olanlar:

— Çat!.

Göz açıp kapamadan diledikleri alevi ağızlarının hizasında buluveriyorlar. Bizler, çakmaksızlar, tahta parçalarını birbirine tokuşturarak ateş elde etmeğe çalışan iptidai kabileler efradı gibi ha bire sürtmekteyiz.

Şu sırada halkı:

— Çakmak!

Diye bağırtmak, halka onun hasretini çektirmek hükûmet siyasetine pek uygun olmasa gerektir. Ben Tekel Bakanının yerinde bulunsam, makul fiyatlarla piyasayı çakmağa boğar, ahaliye çakmaktan gına getirtirdim.

Bir çakmak ve çakmaklılar cakasıdır gidiyor.

Çoğunun damgasız olduklarını da unutmıyalım!

KİRPİ

Belki Bakışmışlardır, Fakat Gülümseyerek!

İncirköy C.H.P. Ocağının açılma töreninde İstanbul Parti Başkanı demiş ki:

«— *Muhalefete göre memleketi istibdad altında ezen siz Halk Partililersiniz; zümre saltanatı süren yine sizlersiniz. Birbirinize çekinmeden bakınız: Bu çehrelerde müstebid bir Sultan yüzü görebilecek misiniz?*»

Şu hitabet kürsüsü insana neler de söyletiyor! Artık herşey bitti, iş «ilm-i sima» ya kaldı. Yüz hatlarımızı tetkik ederek müstebid miyiz, demokrat mı, anlayacağız. Acaba toplantıda hazır bulunanlar o sözler üzerine birbirlerinin yüzlerine baktılar, bir mâna çıkarmağa çıkarmağa uğraştılar ve bir hükme vardılar mı?

Zannetmeyiniz. Hatib ve bilgin olmasa da halkın mantığı kuvvetlidir. Davetliler birbirlerine belki bakışmışlardır; lâkin gülümseyerek!

DÜNYA BUYA...

7 EYLÛL, 9 EYLÛL

İki gün sonra çok mühim bir yıldönümünü idrak edecek, çok mühim ve heybetli bir zatı hatırlıyacağız: 7 Eylûl ve Recep Peker.

7 Eylûl kararlariyle yiyecek, içecek, giyecek maddelerinin fiatları azgın ve zaptedilmesi mümkün olmıyan birer küheylân gibi gemi azıya almış; müstahsilin de müstehlikin de, tüccarın da ellerini böğründe bırakmakla kalmamış; hepimizi, herkesi şaşırtmış, şaşkına döndürmüştü.

O gün, bu gündür; memurun da, işçinin de, orta sınıfın da iki yakası bir araya gelmiyor.

Bu kararları ister istemez hatırlar da onun âmili, mucidi, muhterii Recep Pekeri aklımıza getirmez olur muyuz, hiç?

O zat da ikbal günlerinde ne veciz, ne unutulmaz sözler söylemişti.

Ilk Basın toplantısında "Dermason" fasulyesinin fevaidinden bahsetmiş, arkasından da:

— Arkadaşlar, demişti. Biz, yani kabinemiz "hayatı ucuzlatacağız" diye hiç bir vaidde bulunmadık. Eski ucuzluk günlerini unutunuz.

Elhak haklıymış. Unutmak lâzımmış ama, biz insanlar biraz rahat, biraz huzur istiyor: "Azıcık aşım, kavgasız başım" günlerimize hasret çekiyorduk.

Meğer, ne kadar gafilmişiz.. Üstad, aldığı tedbirlerle o eski günleri mumla arasak bulamıyacağımızı biliyor, bizi ikaz ediyormuş da haberimiz yokmuş..

7 Eylûl ve Recep Peker..

Bereket arkasından hemen 9 Eylûl geliyor da, mazinin bu şerefli güniyle kalplerimiz şenleniyor:

— İzmiri nasıl geri aldıysak, eski ucuzluk günlerini de tekrar kazanırız!

Diye teselli buluyoruz.

Şurası muhakkak ki: Bu pahalılığı yenmek için iktisadi bir meydan muharebesi vermekten başka çare yok!

Ertuğrul Şevket

Bir dokun...

Tezgâh Töreni!

Gazetelerden birinde şöyle bir havadis başlığı okudum, hayret ettim:

"İtalyada Ansaldo müessesesine ısmarladığımız gemiler yakında törenle tezgâha konacak."

Evet, hayret ettim ve kendi kendime; "Onlar da mı başladılar? dedim. İtalyanın Ansaldo gemi inşaat atölyeleri yeni kurulan bir müessese olsaydı belki bu yeni müessesede ilk geminin tezgâha konulmasını törenle kutlarlardı. Fakat eski bir atölyede bizim gemilerimiz için tezgâh merasimi yapmağa neden lüzum gördüler acaba?"

Başlığın altındaki havadisi okuyunca hayretim zail oldu. Yazıda şöyle deniliyor:

"*İtalyan Ansaldo tezgâhlarına sipariş edilen dört yolcu gemimizden ilk ikisi birkaç güne kadar Türk ve İtalyan şahsiyetlerinin iştirak edeceği bir törenle tezgâha konacaktır.*"

Bu izahatı okuduktan sonra tören işinin şaşılacak bir tarafı kalmıyor. Malûm olduğu üzere, tören merakı bizde bir hastalık haline gelmiştir. Resmi müesseselerimizde duvara bir çivi çakarken bile davetli, ziyafetli törenler yapmayı itiyad edindik. Ansaldo müessesesinde iki gemimiz tezgâha konulurken bir Türk heyeti de hazır bulunacağına göre, orada şatafatlı bri tören yapılması pek tabiidir!

Ansaldo'ya ısmarlanan gemilerin geçirdiği uzun macera hepimizin malûmudur. Evvelâ sekiz gemi ısmarlandı, pazarlık yapıldı, mukavele imzalandı. Aradan uzun zaman geçti ve gemilerin teslim müddeti geldiği zaman öğrendik ki Ansaldo müessesesi bizim gemileri henüz tezgâha bile koymamış. Şirket, malzeme fiyatlarının yükseldiğini, binaenaleyh gemileri eski fiyat üzerinden yapamıyacağını ileri sürdü ve sipariş zamanı bizim heyetin kabul ve imza ettiği mukavele maddesine dayanarak oyun bozanlıkta kendini haklı çıkardı.

Taahhüd ettiği müddet zarfında gemileri yapıp teslim etmediği için tazminat vermesi lâzım gelirken biz ağzımızı bile açamadık, eski pazarlık gereğince kabul ettiği sekiz geminin parasına muka-

ŞE...

Görüp ...

Gazino... mekler... sulü—... yare il... navutk... kürek ...

Siz ... trenlerin... bakmay... lerde, et... larda ise...

Ancak... getirenle...

said değ...

bil dört ... duk; çü... te yapıl... Ansaldo'...

Şükür ... için bu ... ki, sekiz... ğimiz dö... gâha ko... timiz m...

Bu tö... memleke... gönderil... rusu!

YAZI...

Yine ... gün evv... seferini ... Modadan... pervanes... nun tam... kelede b...

Acıdır... geçen za... de 65 d... mı? O d...

Gemiy... pervanes... zulmasay... kızağa ... tamirind... ser gibi ... indirilir... renden ... Süleyma...

YİNE VERG...

Türk Hava Kurumu İdare Heyeti R... mühim bir açıklamada bulundu: Hani şu... liri; maaş, ücret ve diğer muamelâttan a... istidalara yapıştırılan muhtelif tayyare p... ların Türk Hava Kurumiyle hiçbir alâka... Maliyeye aidmiş!...

Öyeylse neden bu piyangonun, bu v... mi «Tayyare» ile başlar ve gelir, yalnız... çekmiş gibi halka gösterilir?

Hani adamın biri, nereye gittiyse hep... lar. Artık gına gelmiş, bıkmış, usanmış. D... ğiştirmiş, bir eve misafir gitmiş, sofraya ... ev sahibine sormuş:

— Bu ne?

— Plâki...

Bir lokma almış, bakmış ki; yine fas...

— Ulan! demiş. Kalıp, kıyafet deği... çıktın!

Onun gibi, isim değiştirmesine, bize ... hissini vermelerine rağmen karşımıza çık...

...kun...

...eni !

...e şöyle bir
...m, hayret

...üessesesine
...r yakında
...k."
... kendi ken-
...başladılar?
...do gemi in-
...urulan bir
...i bu yeni
...in tezgâha
...kutlarlardı.
...e bizim ge-
... merasimi
...n gördüler

...vadisi oku-
...du. Yazıda

...tezgâhlarına
...u gemimiz-
...yüne kadar
...etlerinin iş-
...ale tezgâha

...n sonra tö-
... tarafı kal-
... üzere, tö-
...nastalık ha-
...müesseselе-
...i çakarken
...renler yap-
...nsaldo mü-
...iz tezgâha
...yeti de ha-
... orada sa-
...ası pek ta-

...an gemile-
...cera hepi-
...velâ sekiz
...lık yapıldı.
...radan uzun
...erin teslim
... öğrendik
...bizim gemi-
... koymamış.
...arının yük-
...gemileri es-
...mıyacağını
...zamanı bi-
...imza ettiği
... davanarak
...ni haklı çı-

...et zarfında
... etmediği
...âzım gelir-
... açamadık,
...e kabul et-
...sına muka-

ŞEHİRDEN NOTLAR

Görüp Geçtiğimiz Yerler

Gazinolar ve porsiyonlar — Yemekleriyle gidenleri kabul usulü—Cenubi Amerikadan tayyare ile gelen bir sebze — Arnavutköyü gazinoları akıntıya kürek çekiyor — Değiştirilemiyen bir isim

Siz Ada vapurlariyle Florya trenlerinin pazar kalabalığına pek bakmayınız. Bu yaz, hele âdi günlerde, etraf, tekü tenha... Gazinolarda ise masalar bomboş.

Ancak yemeğini beraberinde getirenleri kabul eden yerlerde azıcık canlılık göze çarpıyor. Zira orta sınıfla dar gelirlinin bütçesi, yemekliyi sokmıyan çalgılı ve içkili gazinolara müsaid değildir. Ne içebilir, ne de

yiyebilir. Safra bastırmak bile yıkımdır.

Porsiyonlar her senekinden az... Yanlarında gramları yazılı amma ölçü yine göz ölçüsüdür ve gazinocunun gözü de o hususta hiçbir zaman müşteri lehine görmiyeceği, daima kendi çıkarını hesablayacağı muhakkaktır.

Geçen gün böyle bir yerde bir patlıcan kızartması, yahut diğer tâbirle tavası ısmarladık. Tabakta beş dilim, incecik ve bayatladığı için büsbütün incelip pelteleşmiş bir şey getirdiler. Türkçesi bir tek patlıcanın dörtte biri... Hesab sırası puslada üç porsiyon sayılarak 150 kuruş gösterildi !

Patlıcan, patlıcan olalı, ayrıca en bol zamanında, bu kıymeti bulacağını aklından geçirmemiştir. Memleketteki patlıcan bolluğunu ve fiyatını bilmiyen bir yabancı, sanabilir ki o sebze bize tayyareler ve hususi ambalâjlarla Cenubi Amerikadan getiriliyor !

Zaten bir porsiyona, bir de fiyatına bakınca yalnız patlıcan mı lüks yemektir? Beyaz peynirin kilosu Rokfor ve Parmasan imişçesine Fransa ve İtalyadan ithal olunuyormuşçasına ekseriya 10 lirayı tutmaktadır.

O sebebdendir ki ahali gazinoların ve kahvelerin yemekliyi kabul edenine gidiyor. Sofrasını kendi kuruyor, yiyeceklerini diziyor, başlayor dolmasını, böreğini atıştırmağa... Gazinoya ısmarladığı adam başına birer şişe biradan ibaret !

Doğrusu bira kazancı, gazinocunun çektiği gürültüye değmez. Lâkin yemekliyi sokmasa o kâr kapısı da kapanacak. Nâdir vesilelerle uğrayan âşıkla maşuka

ikişer porsiyon şişte kılıç ve bir beyin salatası yedirmekle gazino dönmez. Başına yedi sekiz kişiyi toplayıp gelen karaborsacılarla vurguncular da görünmez oldular.

Arnavudköy gazinoları ve saz takımları ekseri geceler akıntıya kürek çekiyorlar !

Hulâsa bu yaz gazinoculuk, hemen her meslek ve sanat gibi, belki de hepsinden fazla buhran geçiriyor. Hoş yaz da bitmek üzere...

Malûm ya, yemekli gidilen bahçeli gazinoların piri ve en meşhuru Bomonti bahçesidir. O, bu sene büsbütün rağbette... Pazar günleri yer bulamayıp kapısından dönenler çok.

Meğerse Bomonti mühim bir ihtiyaca cevab veriyormuş. Eskiden yemeğiyle, sepet ve paketleriyle gidilen bu yeri çoğumuz bayağı bulurduk; "zahmete, hammallığa değmez" derdik. Şimdi her tarafı Bomontiye benzettik. Biz değil, zaman benzetti.

Artık o bahçenin resmen adı (İstanbul Bira Fabrikası Bahçesi) dir.

Lâkin bahçeyi bu uzun isimle anan tek kişiye rastlanmamıştır. Herkes eski ismini söylemekte devam ediyor. Hattâ Tramvay ve otobüs durağı, bir mahalle olarak da Bomonti, yine Bomontidir.

Bomonti olarak da kalacaktır.

— Nereye gidiyorsunuz? Sualine karşı halk :

— İstanbul Bira Fabrikası Bahçesine !

Diye sözü lüzumsuzca uzatarak neden zahmet çeksin. Ve :

— Nerede oturuyorsunuz? sözünü :

— İstanbul Bira Fabrkasında !

Diye sacma şekilde neden cevablandırsın?

— Bomontiye ! Bomonti'de !

Diyin bir lâhzada kurulur. Nitekim de öyle yapıyor. İyi ediyor.

A.D.

bil dört gemi yapmasına razı olduk ; çünkü bizim heyetle birlikte yapılan mukavelenin maddesi Ansaldo'nun lehine çıktı.

Şükürler olsun, demek bizim için bu da bir muvaffakiyet imiş ki, sekiz gemi yerine kabul ettiğimiz dört gemiden ikisinin tezgâha konulmasını orada bir heyetimiz merasimle kutluyor.

Bu törene iştirak etmek üzere memleketimizden de bir heyetin gönderilmemesi şaşılacak şey doğrusu !

★

YAZIK OLDU SÜLEYMAN EFENDİYE

Yine gazetede okudum : Birkaç gün evvel akşam üzeri Bostancı seferini yapan "Neveser" vapuru Modadan kalkıp Kalamışa varınca pervanes'nin civatası kopmuş, bunun tamiri için gemi 65 dakika iskelede beklemiş.

Acıdım, üzüldüm. Tamir için geçen zamana mı? Hayır. İskelede 65 dakika bekleyen yolculara mı? O da değil.

Gemiye acıdım ben. Neveserin pervanesi Kalamış iskelesinde bozulmasaydı da limanda bozulsaydı kızağa çekilir, uzunca bir civata tamirinden sonra hakiki bir neveser gibi merasimle tekrar denize indirilirdi. Zavallı Neveser bu törenden mahrum kaldı. Yazık oldu Süleyman Efendiye !

Cemal REFİK

YİNE VERGİ

...rumu İdare Heyeti Reisi, mühim, amma pek
...da bulundu : Hani şu Tayyare Piyangosu ge-
... diğer muamelâttan alınan yüzde dört vergi ;
...n muhtelif tayyare pulları var, ya... İşte on-
...urumiyle hiçbir alâkası yokmuş. Bütün gelir,

...bu piyangonun, bu vergilerin, bu pulların is-
...başlar ve gelir, yalnız tayyare işine sarfedile-
...gösterilir?
...ri, nereye gittiyse hep önüne fasulye koymuş-
...iş, bıkmış, usanmış. Derken yine bir şehir de-
...isafir gtimiş, sofraya bir sahan gelmiş, açmış,
...:

...ş, bakmış ki ; yine fasulye...
...ş. Kalıp, kıyafet değiştirdin, yine önüme sen

...a değiştirmesine, bize : «Yardım yapıyorsun...»
... rağmen karşımıza çıkan yine vergi !.

Duvara tırmanan — Sana tehlike işareti verince beni nerede bulacağını biliyorsun değil mi?
Alttaki —.Evet, kodeste !

BEYNELMİLEL SERGİYE DÂVET

Rembrandt'ın memleketinde beynelmilel bir sergi açılması kararlaşırılıyor. Türk - Holanda Cemiyeti, Türk san'atını tanıtmak gayesiyle ortaya atılıyor. Güzel San'atlar Akademisine müracaat ediyor. Bravo ! Çok yerinde, boşa sarfedilmemiş bir gayret... Ressamlarımızın orada teşhir edilecek eserleri ; ecnebilere, - Türk kuvveti kadar değilse bile - Türk fırçasını, Türk san'atını tanıtacak. Hiç olmazsa bu çorbada da tuzumuz bulunduğunu onlara öğretecek !

Gel gelelim, işin resmi tarafına...

Güzel San'atlar Akademisi, Ağustosun 27 nci günü, öğle üzeri, şehrimizin tanınmış ressamlarına şu mektubu gönderiyor :

« Türk – Holanda Cemiyetinin önümüzdeki Ekim ayında Türk san'atını tanıtmak amaciyle Amsterdam'da açacağı sergiye jüri'nin seçtiği diğer sanatkârlar gibi, sizin de bir resimle iştirak etmeniz uygun görülmüşütr. Eserler, 1 Eylûl 1948 tarihinde yola çıkarılacağından en geç 30 Ağustos 1948 tarihine rastlayan Pazartesi günü saat 12 ye kadar son eserlerinizden sergiye konmasını uygun bulduğunuz bir resmin çerçeveli olarak kısa bir tercümeihalinizle birlikte Dolmabahçe Resim ve Heykel Müzesi Müdürlüğüne teslim etmenizi ehemmiyetle rica ederim.»

Ne buyrulur? Belki insan, tercümei halini yazmak için iki buçuk gün düşünmez amma, böyle beynelmilel bir sergiye göndereceği bir tablo üzerinde herhalde verilen mühletten daha çok kafa patlatır.

Ne dersiniz : Acaba Güzel San'atlar Akademisi tabloyla fotografı birbirine mi karıştırdı?!

— Dün gece güzellik müsabakasını kazanan kız, işte bu !
— Peki ama madalyasını neresine iliştirebilmişler? "Le Hérisson" dan

— Rüzgâr pek şiddetli esiyor, değil mi?

"Amerikan karikatürü"

TEKELİN SERVET SAÇAN BACASI

Hükûmet, bir taraftan "tasarruf, tasarruf!" diye çırpına dursun, ona bağlı olan teşekküller, sanki kulaklarını tıkamışlar gibi, ellerindekini har vurup harman savuruyorlar. Tekel'in Paşabahçedeki fabrikası da bu hususta gayrete gelmiş, bacasından havaya servet uçurmağa başlamış. Meğer bizim duman sandığımız o nesne, doğrudan doğruya asid karbonikmiş...

Serbest iş adamlarının ağır masraflarla bu maddeyi kömürden bile istihsale çalıştıkları bir zamanda Tekelciler, bu bedava servet kaynağını işletmemişler, lüzumlu tesisatı kurmamışlar, hem memlekette asid karbonik darlığına sebeb olmuşlar, hem de milyonların duman halinde havaya uçmasına göz yummuşlar...

Bu, ihmal değil mi? Bunun da mı bir mesulü yok?

Sinekten yağ çıkarmağa uğraşanlar, tasarruf yapacağız diye hademeleri kapı dışarı atanlar, acaba bu mesele karşısında ne söyliyecekler? Doğrusu merak ediyoruz...

NİKÂH DAİRELERİNDEN HAYAT SAHNELERİNE

BİR AŞK SEMBOLÜ

30—V

Ömer Bey ile karısını unuttunuz mu yoksa? Nasıl unutursunuz, sayın okuyucularım? Hani, Ömer Bey bir arkadaşının fabrikasında çalışan bir işçi kızı görmüş, sevmiş, evlenmişti; ben de Aydede'nin 10 uncu sayısında nikâh merasimini nakletmiştim. O zaman gelin hanımın ismini yazmamıştım, şimdi bildireyim: Sûzan Hanım... Hâfızanızı biraz daha aydınlatayım. Nikâh davetlilerinden bir hanımın da Ömer Beyi gıyaben kendi kızına peylediğini ve oracıkta kızı ile konuşurken: "Ömer Bey üç aya varmadan bu baldıran otu yapılı kızdan ayrılacak, dönüp dolaşıp bizim kapıyı çalacak, seni isteyecek. Şu sünepe kız o güzelim otomobilin içinde Ömer Beyin yanına oturmağa lâyık değil" diye bir takım lâflar da etmişti.

İşte o güzelim hususi otomobil sahibi Ömer Beyle ve Sûzan Hanımla yine Nikâh dairesinde görüştük. Aile dostlarından bir kızın nikâh merasimine gelmişler. Davetliler arasında bulunan bir ahbabım beni Ömer Beyle tanıştırdı. Gülümseyerek:

— Bizi AYDEDE'ye yazmışsınız, dedi. Sûzanla beraber okuduk, gülüştük.

Ötede arkadaşlariyle konuşan karısını çağırdı.

— Sûzan! bak, bizi AYDEDE-ye yazan muharrir beyi yakaladım.

— Tanıştığımıza memnun oldum. Hakkımızda neler yazmışsınız! Biz o işlerin hiçbirinin farkında değildik. Demek Ömer üç aya varmadan beni bırakıp o hanımın kızını isteyecekmiş? Aman, ne tatlı hülya!

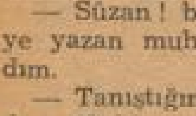

— Evet, dedim. O gün konuşurlarken yakınlarında idim, fakat onlar farkına varmadılar. Annesi kızına öyle söylüyordu. Şimdi kendileriyle görüşüyor musunuz?.

Sûzan Hanım;

— Hayır efendim. Eskiden Ömerlerle iyi görüşürlermiş amma biz evlendikten sonra bir daha uğramadılar.

Dedi ve mânalı bir tebessümle kocasının yüzüne baktı. Ömer Bey koluma girdi, üçümüz beraber köşeye çekildik, yavaş sesle:

— Neler oldu bilseniz, dedi. Nermin, yâni o hanımın kızı işi azıttı. Benim kapılarına dayanmam için üç ayı bile beklemeden bir delikanlıya âşık oldu, evden kaçtı. Oğlan ipsizin biri imiş. Hırsızlıktan, adam yaralamaktan sabıkaları da varmış.

Gülerek ilâve etti:

— Malûm ya, aşkın gözü, kulağı sağırdır, derler. Nerminin de gözlerini aşk bürümüş. Babası evlâdlıktan reddetti, şimdi annesi el altından para veriyor. Oğlan da paraları kızcağızın elinden alıp meyhanelerde yiyor, her gece eve sarhoş gidiyor. İşin garibi, annesi bu maceranın günahını bana yüklemek istiyor, ötede beride; "Ömer benim kızımın felâketine sebeb oldu. Nermin ile evlenseydi başımıza bu işler gelmezdi" diye aleyhimde söylüyormuş.

— Demek siz dönüp dolaşıp Nermin Hanımın kapısına gideceğiniz yerde, Nermin Hanımın günahı döndü dolaştı, sizin kapıya geldi.

— Bu işle benim zerre kadar alâkam yok. Vaktiyle Nermine kar da dahi bulunmuş değilim. Onunşı vâd şöyle dursun, ufak bir imada dahi bulunmuş değilim. Onunla bir arkadaş gibi konuşuyordum. Esasen Sûzanı gördüğüm güne kadar evlenmeyi hatırımdan bile geçirmiyordum. Ani bir kararla yaptım bu işi.

Lâtife ettim:

— Aşk böyledir. İnsana süratle fikir değiştirtir, âni kararlar verdirir. Demek ki Nermin Hanımın gönlündeki aşk, size böyle bir karar verdirecek kadar tesir edememiş, buna Sûzan Hanım muvaffak olmuş.

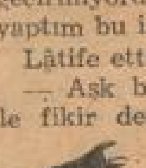

Sûzan Hanım güldü. Bu gülüşte, bütün gayretine rağmen tevazuunun gizleyemediği bir gurur edası seziliyordu. İfrata varmayan, kadına yaraşan bir kadınlık gururu.

Ömer Bey devam etti:

— Tahkikat yaptım. Nerminin esasen bana karşı bir alâkası yokmuş ki. Ben evlenmeden evvel o ipsiz delikanlı ile münasebet peyda etmiş.

Konuşurken Sûzan Hanımın da, Ömer Beyin de birbirlerine karşı hareketlerini, vaziyetlerini dikkatle gözden geçirmiştim, bana vedâ edip salondan çıkarlarken arkalarından baktım ve gayri ihtiyari mırıldandım:

— İşte bir aşk sembolü. Üç aya varmadan gevşeyecek şıpsevdi aşkı değil, ömür boyunca kudretini kaybetmiyecek samimi bir aşkın birleştirdiği bahtiyar bir çift. Veyl, Nermin Hanımın annesine!

Ce. Re.

Spor, Bu Değildir

Gençliğin sporla uğraşması şarttır, hattâ, şartı âzamdır. Çünkü, bedene kuvvet verdiği gibi, kafayı da işletir, insana centilmen olmayı öğretir.

Avrupada, Amerikada sporculara en terbiyeli insanlar gözüyle bakarlar, onlar da bu sıfatlarını hakikaten kaybetmezler. Bunun bizde de böyle olmasını çok temenni ederdik amma, spor sahaları muharebe meydanlarına dönmese...

Ankarada bir boksör hakemle döğüşüyor, İnönü Stadındaki güreşlerde kavga çıkıyor, bir başka sporcu adam öldürmekten zan altına alınıyor. Olimpiyada giden iki futbolcu tekme attıkları için Beynelmilel Federasyona şikâyet ediliyor.

Bütün bunlar, sporu ters tarafından anladığımıza en büyük alâmettir. Bu meselenin üzerinde ehemmiyetle durulacak zaman gelmiş, hattâ geçmiştir. Acaba, Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü, yalnız maç günlerini tesbit, seyahatler tertip etmek için mi kurulmuştur?

ACAİP Şeyler!

Mösyö Lacroix Saint - Julien'de (Fransa) ineğini buzağasiyle beraber pazara götürür, buzağı satılır. Kendisi de inekle beraber köyüne döner ve ineği her zamanki mer'asına bırakır. Hayvan, yavrusunun satıldığı pazarın 11 kilometre uzakta olmasına rağmen geri döner ve oralarda acı acı böğürerek yavrusunu arar, sabaha karşı bütün köyü uyandırır.

Bloemfontein'li (Cenubî Afrika) Joseph Aerts, hiç talihi olmıyan bir adammış. Bir gün tarlasında çalışırken fırtına kopar, gök gürler, bir ağaca yıldırım düşer, ağaç devrilirken Joseph'i de yere düşürür. Tesadüf bu ya, adamcağızın düşüğü yerde bulunan bir yılan ürkmüş ve onu sokmuş. Feryadına yetişenler zavallıyı bir otomobile koyarlar, hastahaneye götürürlerken bir inişte araba kapaklanır, Joseph Aerts de inişin altından geçen bir nehre düşer ve boğulur.

Bir Macar köylüsü Tardostaki senelik panayırda bir papağana niyet çektirir, kâğıtta: "Bir saatlik ömrünüz kaldı". yazılı bir ibare görür. Tabiî herkes kahkahayla güler. Biraz sonra adam salıncağa biner, düşer, kafası taşa gelir, derhal ölür.

Brezilyada H. J. Gooke ismindeki bir dişçi "Bana piyangoda büyük ikramiye çıkarsa köye çekilip rahat ederim!" dermiş. Tesadüf bu ya, büyük ikramiyeyi kazanmış, tam 15 milyon frank. Fakat adam sevincinden ölmüş. Sağlığında gidemediği köye götürüp gömmüşler.

On sekiz yaşlarında genç bir çocuk Amerikada "Chargoganhmanshowchnabonnagungasmouff" ismindeki göle düşmüş. Kurtarmışlar, kendine gelince: "Bir daha söylemesi bu derece güç olan, bu kadar uzun isimli bir göle düşmemiye gayret ederim!" demiş.

Ablası mı?

Beş yaşındaki Türkân annesine sordu:

— Anne! Bizim hizmetçi benim ablam mı?

Annesi, bu mânasız suale hayret etti:

— Ne münasebet, neden ablan olacakmış?

Çocuk garib bir şekilde boynunu büktü:

— Sen öyle söylüyorsun amma, anne, dedi. Biraz evvel babam mutfakta hem onun yanaklarını öpüyor, hem de: "Yavrum" diyordu!

Bir otomobil kazasında fırlayanlar

"Fransız karikatürü"

TABANCASIZ AŞKLAR

Yazan: Frédéric Boutet

Yaz Tatili

I

— Demek hiç ümit yok, olamadı?.

Mösyö Raymond Letertre, arkadaşı ve şeriki Mösyö Alexis Chalupier'ye soruyordu :

— Evet, azizim olmadı. Kırkar bin lira burnumuzun dibinden geçti, gitti. Çok can sıkıcı şey. Gayet emin bir işe benziyordu. Yazlık evimi tamamlamak için bu paraya güveniyordum.

— Ben de yaz tatilimi geçirmek için. Evet hakikaten çok fena, geçen seneki iki villâ için na oldu! Hattâ Leu-sur-Mer ajan yazmıştım bile. Biri on iki, öteki sekiz bin liraya. Şimdi ise imkânsız...

Bütün kazancımızı yemenin cezası, ufacık bir aksaklık olunca, kemeri sıkmak lâzım geliyor. İkimiz de aynı haldeyiz, ben kolleksiyon merakımla, sen eğlencelerin ve iki karınla.. İki karın dedim de aklıma geldi ; onlara ne diyeceksin, bütün yazı Pariste geçirmeğe nasıl razı olacaklar?.

— O! elbet halden anlarlar... Bilhassa Monique. O kadar sâkin, o kadar makuldür ki, hiçbir şey demez.... Julyette belki biraz sinirlenir, bana çatar amma, sonunda sükûnet bulur.

— Monique'den hâlâ haberi yok mu?

— Çok şükür, azizim.. yoksa kıyamet kopardı !..

* * *

Öğle olmuştu. Mösyö Letertre arkadaşının elini sıktı ve evine gidip yemek yemek üzere bürosundan ayrıldı.

Kapıda bekliyen otomobiline bindi.

Düşünceliydi, bu hal kendisinde nâdiren olurdu. Zira Mösyö Chalupier ile beraber yaptıkları işler, ekseri iyi gider, bu da oña daimî hoş bir nikbinlik verir, ve arkadaşının dediği gibi iki karısıyla geniş ve tatlı bir ömür sürerdi.

Birisi Julyette, dokuz senelik nikâhlı karısı. Öteki Monique üç senedir mankenlikten ayırıp; şık bir apartımana yerleştirdiği sevgilisi.

* * *

Mösyö Letertre boş vakitlerini, mümkün olduğu kadar müsavi şekilde iki kadın arasında taksim ederdi. Bütün meziyetleri kendisinde toplamış olduğunu zannettiği Monique'den daha çok hoşlanır, onun yanında daha güzel vakit geçirirdi.

Julyette ise bazı kusurları olduğunu kabul eder ve bilhassa daima sakin ve neşeli olmaması hoşuna gitmezdi. Karısından biraz çekindiğinden Monique'le olan münasebetini elinden geldiği kadar saklı tutmağa çalışırdı. Bazı yemekleri evde yiyemeyişini ve gecenin geç saatlerine kadar dışarıda kalışlarının sebebini çok mühim iş adamlariyle buluşmasından ileri geldiğini söyler, Mösyö Chalupier de yalanının çıkmaması için kendisine yardım ederdi. Julyette ile de Monique ile olduğu gibi, barlara, dansedilen kabarelere giderlerdi amma ; aynı yerlere olmamasına dikkat ederdi. İkisiyle de başka başka köylerde otomobil gezintileri yapardı. Nihayet, yazın tatil zamanı lüks bir plâjda, iki villâ kiralar ; biri büyük Madam Letertre ile kendisi için ; aynı yerde, fakat ötekine mümkün olduğu kadar uzak, daha küçüğü, Monique için.

Bu şekilde yazlar da vakit buldukça kaçamak yapar, Moniqueden ayrılmamış olurdu.

Ve bu yaz, bu güzel, kombinezona veda etmek lâzımdı... Vah vah!

* * *

Sokak kapısını açan hizmetçi :

— Madam, odasında, dedi.

Yukarı çıktı ve eşikte bir saniye hayretle durdu. Odanın manzarası, Julyette'in kıyafeti pek acayipti. Yatağın ve koltukların üzerinde rengârenk, büyük büyük güneş şapkaları, göz alıcı renkte mantolar, mayolar, beyaz ayakkaplar vardı.

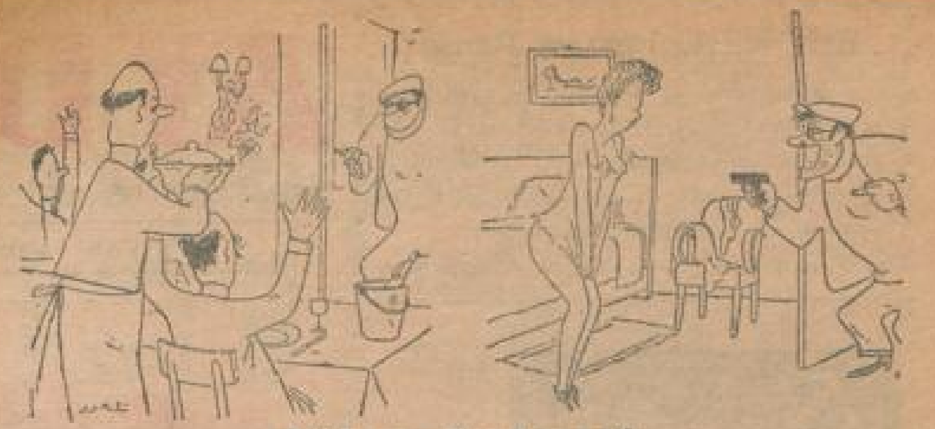

Eller Yukarı!

Büyük aynanın önünde, Julyette ayakta duruyor, sırtında pembe geniş paçalı bir pijama, aynı renkte bir bolero, kendini tetkik ediyordu.

Kocasına döndü.

— Bak! deniz pijamam ne kadar şık değil mi? Bu sabah bütün ısmarladıklarımı getirdiler.

Mösyö Letertre "Bir bu eksikti" diye düşündü. Ve çekinerek :

— İyi amma yavrum, işin fenası bu sene denize gidemiyeceğiz.. dedi.

Julyette irkildi :

— Ne diyorsun?

— Evet, Chalupie ile çok mühim bir işimiz bozuldu. Muhakkak, olacak gibi görünüyordu, evin kirası ve öbür masraflar için ona güveniyordum... Biraz dardayım ve...

— Ya tabii, bütün paranı deli gibi harcayorsun! Mütemadiyen sonu gelmez bir takım olmıyacak işlerle gözlerini kamaştıran sürü sürü münasebetsiz heriflere ziyafetler çekiyorsun! Ya, Chalupier? O da allâk herifin biri. Eminim, senin hesabına kesesini dolduruyor! Ben de senin yüzünden yazlığa gidemiyeceğim. İşçi kızlar gibi bütün yazı Paris'te geçireceğim. Ha ne diyordum? Evet işçi kızlar bile, şimdi yazları denize gidiyorlar! Evet doğrusu mükemmelsin! Diyecek yok, zaten beni üzmek için elinden geleni esirgemezsin! Amma bu seferki hepsini bastırdı. Denize gitmiyoruz. Pekâlâ, bütün yaz Pariste pineklerim. İşte bu beni eğlendirir, dinlendirir, sıhhatime de iyi gelir! Amma başıma gelen senin umurunda mı? Senin gibi egoist, kaba !..

Julyette hiddetten tıkanır gibi, bir saniye durdu. Sonra, yeniden parladı.

Mösyö Letertre cevab vermeden dinliyordu. Şiddetin bu derecesinden ürkmüş bir halde. Julyette, hiç, hiçbir zaman böyle görünmemişti...

Hizmetçinin yanında bile kocasını azarlamaktan kendini güç zapteden bir kadının karşısında yenilen öğle yemeği... tabii tatsız geçti. Bir an evvel sokağa çıkarak, işi sükûnetle kabul edecek olan neşeli, sevimli, Monique ile buluşmağa can atıyordu.

* * *

Saat ikide, genç dostunun kapısına geldi. Anahtarı vardı, açıp içeri girdi.

— Odamdayım!

Uzaktan Monique sesleniyordu.

Odaya girince, evinde gördüğü aynı manzara ile karşılaştı : bütün eşyaların üzerinde rengârenk şapkalar ve elbiseler...

Yegâne fark, endam aynasının karşısındaki Monique pijamalı değil mayoluydu. Kendisine çok yakışan mavili, sarılı, beyazlı, küçücük bir mayo giymişti.

— Görüyorsun ya, deniz hazırlıklarını yaptım, yeni mayomu tecrübe ediyorum, nasıl buluyorsun?

— Zavallı yavrum, yazık amma bu sene denize gidemiyoruz.

Monique sert bir hareketle döndü :

— Neden?

— Çok mühim bir işim bozuldu ondan. Tabii anlarsın ya !..

İzahatını bitirince karşısına, şimdiye kadar görmediği yabancı bir Monique'in dikildiğini gördü, güzel ağzı hiddetten çarpılmış, gözleri kıvılcımlar saçan, ve evdekinden çok daha ustaca, daha açık küfürlerle kendisini azarlayan büsbütün yabancı bir Monique !

Hayret ve nefretten şaşırmış olan Mösyö Letertre karşılık vermeden dinliyordu. Bu muydu, çok sevdiği sevimli Monique? Bu terbiyesiz, bayağı mahlûk muydu.. Hakiki mahiyetini meydana koymuştu. Mösyö Letertre'in iki karısı da ufak bir aksaklık karşısında örnektiler.

* * *

Mösyö Letertre, bu can sıkıcı müşahedeye daima şahid oldu.

Evinde bulunduğu zamanlar ; Monique alışkanlık ve münasebeti kesmemek arzusuyla muntazaman gittiği günler, aynı kavgalar, aynı sitemler devam edip gidiyordu. Vaktiyle kendisine çok tatlı gelen hayat şimdi işkence olmuştu. Beklenilmiyen bir hâdise, vaziyeti değiştirdi : Bozulan iş yirmi dört saatin içinde düzeliverdi.

Möyö Chalupier :

— Ne talih, evimi tamamlayabileceğim, seninkiler de herhalde çok sevinecekler.. dedi.

Mösyö Letertre :

— Evet.. diye cevab verdi.

Biraz düşündükten sonra ilâve etti :

— Julyette'i veya Monique'i görürsen sakın bir şey söyleme.

Evine gidince de karısına :

— Julyette, biraz işimi yoluna koydum. Seni denize göndereceğim. Leu-sur-Mer'deki villâya değil. Başka bir plâj seç. Otele gidersin. Ben Paris'te kalıyorum.

Julyette neşelenerek :

— Peki, dedi. Farville'e giderim.

* * *

Mösyö Letertre Monique'e de aynı sözleri tekrarladı.

Monique de sevinerek :

— Olur, dedi. La Mulière'e giderim.

Mösyö Letertre içten gelen bir memnuniyetle şöyle düşündü : "Ben de, çok hoş eğlence yerleri ve pek bol kavga etmiyen güzel kadınları olan Pariste kalırım, benim de biraz tatile ihtiyacım var..." *(Sonu gelecek sayımızda)*

Fatma Karay

Kaya parçası inerken

— Aman, sevgili kaynanacığım, yerinizden hiç kıpırdamayınız. Bu, benim en güzel çektiğim fotoğraf olacak !

"İci Paris" den"

Beddua Almıyalım da...

Bir müddettenberi şehrimizde bulunan Irak Maliye Nâzırı, mali müesseselerimizde tetkiklere başlamış. İnşallah iyi taraflarımızı görür de onları benimser ve Irakta tatbik eder. Amma, bizim korkumuz, kırtasiyeciliğimizi beğenmesindedir.

Alimallah dünya durdukça Iraklıların beddualarını alırız !.

TAŞLANMA

Meşhur Rus dostu Wallace, gittiği her Amerikan şehrinde domates ve meyva yağmuruna tutuluyor.

Hani Nasrettin Hoca Timüre bir hediye götürmek istemiş, karısı bahçelerindeki ayvaları tavsiye etmiş. Hoca dinlememiş, incir götürmüş.

Timürün de hırslı günüymüş, getirdiği incirleri birer birer Hocanın suratına fırlatmağa başlamış, Hoca durmadan şükredermiş. Timür, bir aralık, şükretmesinin sebebini sormuş. Hoca :

— Nasıl şükretmiyeyim? demiş. Ya, karı aklına uyup da ayva getireydim!

Acaba Wallace taşlanırken bu fıkrayı hatırlamış mıdır?

Eski Nüshalarımız Azaldı

Gazetemizin 91 - 1 den başlıyan nüshaları pek azalmıştır. Eksik sayılarını tamamlamak istiyen okuyucularımızın isteklerini az sonra karşılıyamıyacağımıza müteessifiz. Taleplerini acele bildirmelerini rica ederiz.

AYDEDE

SİYASİ HOŞSOHBET GAZETE

ABONE ŞARTLARI

6 Aylık	Memleket içi	7,5	Lira
»	Memleket dışı	12	»
1 Senelik	Memleket içi	14	»
»	Memleket dışı	21	»

Sahibi : F. KARAY
Yazı işlerini fiilen idare eden :
Z. Çalıkoğlu
İdare yeri: Ankara Caddesi 98/2 İstanbul
Dizildiği yer :
Murat KERMAN Mürettiphanesi
Basıldığı yer : TAN Matbaası

Gece yarısından sonra

Sarhoş kendini evine getiren po lise — Rica ederim, evvelâ siz buyurun !

Hanımeli

Türkiyenin En Büyük Kadın Gazetesi

EYLÛL SAYISI 9

.....

İÇİNDEKİLER:

— *Sonbaharı karşılarken*
— *Korselerin yerini tutan hareketler*
— *Çiçek, biçki ve elişi dersleri, örnekleri*
— *Parçalardan masa örtüsü*
— *Anneler Sonbahardır, çocuklara dikkat!*
— *Ninenin hikâyesi (Manzum)*
— *Ayın modelleri*
— *Paraşüt etekler*
— *Mendillerinizi, şapkalarınızı kendiniz yapınız!*
— *Ayakkabı modası*
— *Misafir nasıl kabul edilir?*
— *Nazar belâsından kurtulmanın çaresi?*
— *Yurdda ve dünyada neler oluyor?*
— *Fotoğrafla, el yazısiyle ruh tahlili*
— *Sonbaharda mutbağımız*
— *Çarşıda alış verişleri nasıl yapalım?*
— *Hikâye, fıkra, roman vesaire*

Bütün Bu Yazılar Renklerle ve Resimlerle Gösterilmiştir.

Pafta İlâvesiyle
40 Sayfa 50 Kuruş

İstanbul TAN Matbaası

Sayın doktor ve Eczacılara

Bütün ishalleri gidermekle şöhret kazanan

TANDOZOL KÜREM

Depolara bol miktarda dağıtılmıştır.

EMLÂK BANKASI

% 4 Faizli

Küçük cari hesaplara mahsus 1-10-948 tarihli keşidesinde biri Ankara'da diğeri İstanbulda

2 DÖŞENMİŞ EV ile
1 ARSA
1500 lira Ev EŞYASI
3000 lira NAKİT

İkramiye tevzi edecektir. Bu ikramiyelerden istifade için

16 - 9 - 1948

Akşamına kadar en az 100 liralık bir hesap açtırınız.

Her 100 lira için bir kur'a numarası verilir.

Tafsilât için Gişelerimiz emre amâdedir.

TÜRKİYE EMLÂK KREDİ BANKASI
İSTANBUL ŞUBESİ
Eminönü, Yağcılar sokağı karşısında
Telefon : 20042, 20048, 20051

Ekonomiktir. Az miktarı bile köpürür, dişleri parlatır, çürümekten korur.

4 m/m **TRAŞ BIÇAKLARI**

Amerikan sanayiinin bir şaheseridir.

Genel deposu :

Sirkeci Kayseri Han No. 4
M. İhsan Sıtkı